

Marile cotidiene din perioada comunistă și post-comunistă

Ioana Toth

Comunicare și Relații Publice

Universitatea de Vest Timișoara

În perioada comunistă, mass-media din România nu era interesată de adevăr, ci de mascarea adevărului. La momentul respectiv, existau ziare și reviste pentru diferite tipuri de cititori, dar care se preocupau de propaganda politică. De obicei, jurnaliștii foloseau același limbaj. În presa din timpul acela se folosea limba de lemn, toate articolele, știrile trebuiau scrise după anumite reguli. Folosirea acestui limbaj a reprezentat în perioada regimului comunist dezinformarea societății. Așadar, în perioada aceea nu se respecta codul deontologic sau etica profesională. Subiectul principal pentru ziariști erau activitățile tovarășului Nicolae Ceaușescu. După Revoluția din 1989, presa din România a cunoscut o creștere rapidă, putând fi definită prin apariția accelerată a noilor publicații și a diversității acestora.

În ceea ce privește marile cotidiene comuniste și post – comuniste, eu am ales ziarul „Scînteia” și „Adevărul” deoarece după părerea mea, cele două sunt cele mai cunoscute și reprezentative ziare ale acestei perioade.

Consider că, prin intermediul acestui studiu de caz voi valida informațiile prezentate anterior și voi crea o imagine mai amănunțită a presei scrise românești.

1. Istoricul ziarului „Scînteia”

Ziarul „Scînteia” a fost fondat în 15 august 1931. El a fost publicat ilegal din 1931 până în octombrie 1940 deoarece în România era instaurat regimul burghezo-moșieresc. Ziarul avea menirea de a fi unealta de luptă a Partidului Comunist Român.

Din septembrie 1944, ziarul a fost recunoscut ca un „factor stimulator în lupta pentru socialism”. Din acel moment, publicația este tipărită zilnic, până în 21 decembrie 1989.

Ziarul „Scînteia” ajunge cel mai important ziar al aceluși timp după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și preluarea puterii de către PCR.

Prima echipă a ziarului era formată din oameni necalificați în domeniu, singurul care avea experiență gazetărească era Silviu Brucan, care a fost secretarul general al redacției până în 1956. Din declarațiile făcute de acesta, observăm că echipa ziarului „Scînteia” era „o

adevărată ciudățenie”. „Miron Costantinescu a fost redactor - șef, el fiind un <<filozof toabă de carte>>. Următorul coechipier a fost Pavel Chirtoacă, <<cu figura lui scheletică, măcinată de boli după anii de pușcărie, specialist în agricultură>>. Apoi, Demeny Iosif Ardeleanu, <<care știa mai bine ungurește decât românește>>, Stel Moghioroș, <<care știa mai bine rusă decât românește la>> și Matei Socor <<care știa mai bine muzică decât gazetărie>>.”¹

În perioada 1944 – 1951, predominau articolele despre regimul antonescian. De asemenea, regimul comunist urmărea persoanele care se considerau necomuniste, denumindu-i pe aceștia „dușmani ai poporului”. Adică puteai alege să respecti legile și să te supui regimului totalitarist sau să devii disident.

Silviu Brucan mărturisea într-un interviu că *Scînteia*, după formula lui Lenin, trebuia să fie nu numai un propagandist și un agitator colectiv, ci și un «organizator colectiv», iar sarcina aceasta prioritară revenea în principal articolului de fond (editorialului).²

În același interviu Brucan spune că în fiecare dimineată în toate fabricile din țară avea loc un ritual de partid. După ce muncitorii se pontau, ei mergeau să citească articolul de fond al ziarului „Scînteia”. Toți erau de acord cu editorialul, iar după se întorceau la locul de muncă. Silviu Brucan afirma că „astfel se întoctrina ideologic masa muncitorilor, se încropea «limbajul de lemn» al activistului de partid, și chiar modului de a gândi și a privi lumea și societatea.”³

Cele mai importante sărbători naționale, cum ar fi: 1 Mai, 23 August erau celebrate în paginile ziarului „Scînteia”. Aceste numere erau consacrate Uniunii Sovietice și tovarășului Stalin.

În 1951 se aniversau 30 de ani de la înființarea partidului Comunist Român. În acest an, deși ziarul avea tirajul de 700.000 de exemplare, cei care se aflau la putere erau nemulțumiți de activitatea redacției. Astfel, Biroul Politic a decis să vorbească despre activitatea presei de partid. Gheorghe Ghoerghiu Dej, Ana Pauker, George Apostol ș.a. au cerut socoteală ziariștilor precum Sorin Toma, Silviu Brucan și Ștefan Voicu despre neglijența articolelor apărute în presă. În urma acestor discuții s-a ajuns la concluzia că au ratat misiunile înmânate.

Sorin Toma a fost al doilea redactor - șef al „Scînteii” între anii 1946 – 1960. El a recunoscut că redacția avea goluri în activitate, dar a accentuat și câteva realizări. De exemplu, ziariștii au scris reportaje, lozinci patriotice, articole, corespondențe, scrisori etc. Din spusele lui Sorin Toma s-a înțeles că „Scînteia” dorea să evolueze, dar erau puțini ziariști, unii fiind necalificați.

---

¹ Brucan, Silviu, *De la capitalism la socialism și retur. O biografie între două revoluții*, Editura Nemira, București, 1998, p.38

² *Ibidem*, p.39

³ *Ibidem*

Într-un interviu luat de Emilia Șercan⁴, Sorin Toma mărturisește că „eram prea puțini, iar unii din cei care erau acolo nu prea știau să scrie. Problemele s-au înmulțit, ziarul a devenit unul de mare tiraj, ajungând la aproape un milion de exemplare pe zi. Ziarul trebuia să iasă la timp, iar noi, în loc să apărem dimineța, apăream la amiază sau chiar mai târziu.”⁵

De asemenea, Sorin Toma afirmă că atât Gheoghe Gheorghiu – Dej, cât și Ana Pauker s-au implicat pentru dezvoltarea cotidianului „Scînteia”. Dej îl suna dimineța pentru a-i spune ce i-a plăcut din ziar și ce nu, iar pe urmă oferea recomandări despre ce ar trebui să se publice în ziar. Ana Pauker a ajutat redacția, discuta cu angajații, afla ce le lipsește și îi incuraja de fiecare dată când făceau ceva pozitiv. Sorin Toma susține că Ana Pauker „era o femeie inimoasă. Nu știu cu ce instrucțiuni a venit ea de la Moscova, însă aici s-a purtat ca un om inimos. Avea ceva poezie în ea, adică în felul în care se exprima, în care dădea exemple. A avut un spirit poetic.”⁶

În perioada 1958 – 1959, Scînteia a început să diversifice subiectele, preluând modelul ziarului „Izvestia” de la Moscova. Apăreau articole despre cultură, viață cotidiană și politică externă. Datorită acestei schimbări, cotidianul a avut rezultate mai bune.

După ce Nicolae Ceaușescu a preluat puterea în 1965, putem observa modificări drastice asupra publicației „Scînteia”. În perioada totalitaristă, principala caracteristică a textelor era folosirea propagandei, deoarece presa dorea să impulsioneze comportamentul publicului. Propaganda este mult mai mult decât o manipulare a creierelor oamenilor, având capacitatea de a influența cele mai importante decizii pe care le ia societatea. În special în perioada lui Nicolae Ceaușescu, manipularea și propaganda erau folosite în toate scrierile gazetarilor. Totodată, societatea era rău informată, fiindcă era la ordinea zilei să se combine adevăruri parțiale cu minciuni plauzibile. Astfel, jurnaliștii erau supuși să publice asemenea materiale false și să folosească limbajul de lemn.

Direcția Generală a Presei și a Tipăriturilor și Editura Scînteia au fost răspunzătoare de distribuirea cotelor de hârtie pentru toate publicațiile din România.

„Pentru a contribui la o reducere a consumului de hârtie, Nicolae Ceaușescu a propus ca Scînteia să apară doar șase zile pe săptămână, fără ziua de luni, un motiv în plus fiind o zi liberă «ca să se odihnească tovarășii de la Scînteia».”⁷

---

⁴ Emilia Șercan este jurnalist de investigație și totodată lector la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării din cadrul Universității din București.

⁵ http://adevarul.ro/cultura/istorie/confesiunile-sorin-toma-redactor-sef-mai-mare-ziar-romaniei-cea-mai-intunecata-epoca-presei-1_5130d5a100f5182b85b9ec39/index.html, consultat la data de 06. 05. 2018, ora 14:08

⁶ *Ibidem*

⁷ Brucan, Silviu, *op cit*, p. 227

Efectul reducerii de hârtie s-a putut observa în reducerea tirajelor sau a numărului de pagini. Acest mod de economie a fost pus în practică pentru toate periodicele și cotidienele. Astfel, Nicolae Ceaușescu a unificat unele reviste, precum „Flacăra”, „Magazin”, „Cinema”, etc, iar pe altele le-a suprimat.

O altă hotărâre a dus la desființarea abonamentelor realizate de instituții din bugetele particulare. „La acel moment, existau 48.000 de abonamente la Scînteia.”⁸

În perioada comunismului, *Scînteia*, ziarul oficial al Partidului Comunist Român și responsabil cu întărirea rolului de propagandist, agitator și organizator colectiv al maselor – atribuit întregii prese comuniste de altfel -, avea un statut cu totul special în rândul publicațiilor de partid.”⁹

În anul 1965, ziarul „Scînteia” avea un tiraj de 299.548.052, cu o medie de 820.679 de exemplare tipărite zilnic.

În urma vizionării unui reportaj de la Digi24¹⁰, am aflat că jurnaliștii care lucrau la „Scînteia” au asimiliat lecția obedienței. Sergiu Andon, ziarist la „Scînteia” timp de 17 ani a susținut că nu puteau scrie orice, deoarece cenzura îi oprea. De asemenea, a amintit că erau foarte mulți ziariști și niciodată nu s-a pus problema de a nu avea articole destule pentru publicarea unui ziar.

Acest ziar a fost tipărit până în 1989 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”. După ce Nicolae Ceaușescu împreună cu Elena Ceaușescu au fugit cu un elicopter de pe clădirea Comitetului Central, în 22.12.1989, a apărut un număr deosebit, numit „Scînteia Poporului”. Acest cotidian a apărut numai 3 zile, deoarece în ajunul Crăciunului ziarul își schimbă numele în „Adevărul”.

Tot Sergiu Andon afirma că după căderea regimului comunist, ziariștii aveau dreptul la libertatea de exprimare. Ei trebuiau să scrie despre ceea ce se întâmplă în acel moment, chiar dacă nu aveau de unde să știe ce se întâmpla pe viitor.

Pentru noul ziar echipa redacțională nu s-a schimbat, ci doar conducerea, deoarece se dorea ca noul ziar să nu fie asociat cu „Scînteia” din perioada comunistă.

---

⁸*Ibidem*, p. 229

⁹ Șercan, Emilia, *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*, p. 221

¹⁰<https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/generatia-revolutiei/generatia-revolutiei-pe-22-decembrie-1989-scanteia-apare-cu-doua-numere-opuse-ca-viziune-171061>, consultat la 13.06.2018

2. Istoricul ziarului „Adevărul”

„Adevărul” a constituit una dintre cele mai puternice tribune mediatică în anul 1990. Acesta a preluat redacția și patrimoniul Partidului Comunist Român, Scînteia. Ziarul a apărut pentru prima dată la Iași între anii 1871 – 1872, iar între 1888 - 1916 a apărut la București. Fondatorul acestui ziar a fost Alexandru Beldiman.

Prima serie a apărut la Iași, fiind un cotidian săptămânal. Alexandru Beldiman a fost afectat de abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza, deoarece era un susținător adevărat al acestuia. Publicația a întâmpinat probleme, fondatorul fiind amendat și dat în judecată pentru publicații cu conținut neadecvat pentru acea perioadă. Astfel, ziarul a avut o perioadă de apariție scurtă, numărul 13 fiind ultima apariție.

Cu ajutorul financiar primit de la fiul lui Alexandru Ioan Cuza, Alexandru Beliman în 1888 a publicat din nou ziarul, de data aceasta cu numele de „Adevărul”.

Ziarul „Adevărul” a suportat câteva lovituri, deoarece administratorul cotidianului, Toma Basilescu a afirmat că el este proprietarul. El a început să scoată în paralel același ziar, fără nici o schimbare. După ceva timp, ziarul lui Beldiman a câștigat această luptă.

În perioada interbelică, în 1914 presa a asistat la campania pentru intrarea României în război împreună cu Franța și Anglia. Iar în 1916, ziarul a fost suprimat de către comandamentul german.

După al Doilea Război Mondial, a reapărut în 1946, fiind suspectat de regimul communist.

Ziua de 22 decembrie 1989 a însemnat pentru Scînteia modificarea acestuia în Scînteia poporului. După trei apariții, Scînteia Poporului a devenit Adevărul. Ziarul și-a schimbat titulatura, deoarece jurnaliștii aveau nevoie de un ziar care să aibă o înfățișare diferită și care să aibă un nume cu rezonanță. Însă, ziarul „Adevărul” a fost capturat de ziaristi care au lucrat la „Scînteia”. După ce numele ziarului s-a schimbat, echipa redacțională a dorit să aducă o personalitate externă care să îi ajute. Ei au încercat să îl convingă pe Silviu Brucan, dar nu au reușit. Persoana care a dorit să își pună amprenta asupra ziarului a fost Darie Novăceanu, care a ajuns în funcția de director.

„Adevărul” era un ziar pro – putere. Un moment remarcabil a fost momentul mineriadei din 13 – 15 iunie 1990, fiind un moment greu pentru acest ziar. Fiind un ziar care susținea puterea, Adevărul era apreciat de către mineri. Directorul ziarului din acel timp, Darie Novăceanu, dorea să își creeze o echipă nouă. „Acestui fapt îi găsim mai multe motive și anume: ziarul avea nevoie de un suflu nou care să facă uitat trecutul scînteist și faptul că prin crearea

unei noi echipe încerca să-i înlocuiască pe cei vechi din redacție, care aveau o poziție puternică. A fost o luptă surdă între cele două grupări.”¹¹

În aceste condiții, în care exista o neînțelegere în redacție, s-a pus problema privatizării. Cristian Tudor Popescu mărturisește că „a fost o ședință cu toată redacția unde s-a supus la vot dacă ziarul să rămână la stat sau să se privatizeze. Această ședință a avut loc în anul 1990, prin primăvară. Toată lumea, cei care contau, au spus ca să rămânem la stat. Dorința redacției a fost să rămânem la stat. La Adevărul concepția etatistă era mult mai puternică. A fost o singură persoană care s-a opus și a dorit privatizarea, domnul Mihai Ionescu, actualul Președinte al Asociației Importatorilor-Exportatorilor, care era familiarizat cu economia.”¹²

Prima tentativă legală de privatizare a fost în decembrie 1990. În anii 1990 – 1992 a evoluat ca un cotidian privatizat, păstrându-și cel mai mare tiraj.

După anul 2005, ziarul „Adevărul” a cunoscut o perioadă de tranziție. Prin urmare, echipa lui CTP (Cristian Tudor Popescu) a demisionat.

În toamna anului 2006, Răzvan Cornețeanu a devenit directorul general al ziarului, iar în anul 2007 ziarul a avut parte de mai multe schimbări, cum ar fi: logo-ul, formatul, numărul de pagini.

Astfel, Adevărul a deținut un loc important pe piața presei scrise din România. „Apariția acestuia în data de 25 decembrie 1989, în urma transformării Scînteii Poporului în Adevărul, i-a determinat pe membrii redacției să încerce ruperea de trecutul scînteist și să creeze un nou brand.”¹³

3. Analiza primelor pagini ale celor două publicații

Prima pagină a ziarului este apreciată ca o oglindă comunicațională. În ședințele din redacție, din dimineața zilei de apariție, prima pagină a ziarului se discută de obicei la finalul întâlnirii, deoarece ea exprimă faptele, evenimentele, titrarea potrivită, mesajele corecte și coerente, imaginile care completează perfect informațiile.

Ziarul Adevărul (2012) este un cotidian național care are un format de tip compact, ce apare de luni până sâmbătă, având între 24-32 de pagini.

Publicul - țintă al acestui ziar sunt persoanele cu vârsta cuprinsă între 25 – 45 de ani, cu un venit mediu sau ridicat.

---

¹¹ Gheboianu, Matei, *1989-1992. Presa liberă!? Presa în România post – comunistă*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014, p.147

¹² *Ibidem*, 149

¹³ *Ibidem*, p.171

Pe prima pagină a ziarului Adevărul apare frontispiciul, care este unul stilizat. De asemenea, este aliniat de la stânga la dreapta. Ziarul are un cartuș în partea dreaptă a frontispiciului, unde apar mai multe specificații, precum: ziua, luna și anul apariției, numărul ziarului, prețul, site-ul ziarului și numărul de pagini. Prima pagină a acestui ziar este comentativă – informativă.

Titlurile de pe prima pagină reprezintă atu-ul vizual specific ziarului modern. Scopul lor este de a atrage atenția cititorilor, pentru a le stimula interesul și pentru a le da șansa să observe dintr-o privire ce este important în știrea zilei.

Primul titlu semnificativ pentru cititori de pe prima pagină din data de 14 noiembrie 2012 este scris pe fond negru și prezintă cazul Sibiu, alături existând o explicație în legătură cu pagina la care poți găsi articolul. Lângă acest titlu, apare o reclamă la o campanie realizată de EuropeBank. Cel mai important titlu este scris pe două rânduri, un rând scris cu negru, iar celălalt cu roșu („Ce premier va alege **președintele – jucător?**”), alături de o imagine a președintelui Traian Băsescu și de câteva caricaturi ale premierilor. Lângă imagini există o analiză, care ajută cititorul să înțeleagă despre ce este vorba.

„Scînteia” (1989) a fost publicația Partidului Comunist Român. Formatul ziarului este de tip Broadsheet, deoarece are un format în jurul dimensiunii 75 x 60 cm, este structurat pe 7-8 coloane, imaginile nu predomină la fel de mult precum textul, capul de ziar este amplasat în partea de sus a primei pagini, iar în conținutul ziarului nu se folosesc casete de culoare.

La fel ca și la ziarul Adevărul, pe prima pagină apare frontispiciul. În anul 1989, titlul ziarului era scris cu negru, stilizat cu ajutorul simbolurilor regimului comunist. Pe litera „S” apare secera și ciocanul, un simbol al regimului comunist, plus alte simboluri ale regimului comunist, cum ar fi: Stema Uniunii Sovietice și Stema Republicii Socialiste România, etc.

Sub titlul ziarului apar trei casete, în care se regăsesc detalii despre ziua, luna, anul apariției ziarului, numărul ziarului, paginile și prețul.

Logo-ul este reprezentat de numele ziarului scris cu negru pe un fundal alb. Acesta mai cuprinde și sloganul „PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE UNIȚI-VĂ!”.

Titlurile de pe prima pagină a ziarului Scînteia sunt scrise cu negru, alături de o fotografie semnificativă. De exemplu, în ziarul din 7 octombrie 1989 se găsesc informații doar despre întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu tovarășul Erich Honecker și cu tovarășul Partidului Comunist din Vietnam, Nguyen Van Linh și participarea la cea de-a 40-a aniversare a întemeierii Republicii Democrate Germane. Fiecare titlu este scris cu font diferit și fiecare articol cuprinde câte o fotografie caracteristică informațiilor prezentate.

Prin urmare, cele două ziare diferă foarte mult unul față de celălalt, de la format la design. Ziarul „Adevărul” are o paginare în bloc, pe când ziarul Scînteia are o paginare în scară. Articolele care predomină în ziarul „Scînteia” sunt cele despre tovarășul Nicolae Ceaușescu, sunt foarte lungi, nelizibile, iar imaginile alb – negru nu atrag privirea cititorilor, pe când „Adevărul” este un ziar viu, cu pagini bine titrate, imaginile fiind semnificative. De asemenea, „Adevărul” are și publicitate proprie, paginile sunt corect realizate, imaginile și titlurile îmbie cititorii să citească. Practic, între cele două ziare există o diferență mare. Spre deosebire de „Scînteia”, ziarul „Adevărul” prezintă mai multă energie datorită jocurilor de culori. Dintre cele două ziare, „Adevărul” este un ziar util și dorit, reușind acest lucru prin conținutul pe care l-a transmis de-a lungul anilor.

4. Analiza articolelor din presă

Pentru a demonstra că ziarele din perioada comunistă și post-comunistă sunt redactate diferit și au o structură deosebită, am ales să analizez două articole diferite, unul din ziarul „Scînteia” din anul 1989, iar celălalt din ziarul „Adevărul” din anul 2012. Am decis să interpretez conținutul, deoarece este o metodă calitativă, cu ajutorul căreia am putut să descopăr diferențele din presa din România

Primul articol analizat se regăsește în ziarul „Scînteia” și se numește „TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU A FOST ÎNTÂMPINAT DE TOVARĂȘUL ERICH HONECKER” din 7 octombrie 1989. Acest articol este amplasat pe prima pagină a ziarului, aducând în prim-plan pe conducătorul Nicolae Ceaușescu.

Articolul conține elementul de actualitate din aceea vreme care aduce în atenția cititorilor activitatea tovarășului. Întreg articolul emană noutate și detalii semnificative pentru cititori în legătură cu întâlnirea dintre cei doi tovarăși. Nicolae Ceaușescu a sosit în data de 6 octombrie 1989 la Berlin, cu scopul de a participa la festivitățile pentru cea de-a 40- aniversare a întemeierii Republicii Democrate Germane. Acesta a fost întâmpinat de tovarășul Erich Honecker în aeroportul din Berlin, unde l-a primit călduros pe Nicolae Ceaușescu, îmbrățișându-l. La acest moment important, era de față și ambasadorul României la Berlin, Gheorghe Caranfilși Herbert Plaschke, ambasadorul Republicii Democrate Germane la București. De asemenea, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost bine primit și de cetățenii Berlinului, care au fluturat steagurile României Socialiste și cele ale Republicii Democrate Germane.

După cum putem observa, titlul articolului este scris cu majuscule, puternic boldat, cu rolul de a fixa privirea cititorului asupra conținutului. De asemenea, titlul concentrează prin

cuvintele specifice, întreaga esență a informațiilor surprinse în conținutul articolului, care prezintă detalierea amănunțită a întâlnirii dintre secretarul general al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu și tovarășul Erich Honecker, președintele Consiliului de Stat al Republicii Democrate Germane.

Elementul inedit este reprezentat de fotografia care expune întreaga idee surprinsă în cadrul articolului, prezentând posturi relaxante de ambele părți, precum și fețele zâmbitoare care exprimă fericirea surprinsă din momentul întâlnirii.

Fig. 1 –Articolul din ziarul „Scînteia” care prezintă întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu tovarășul Erich Honecker

Sursa: Ziarul „Scînteia” din data de 07. 10. 1989

Al doilea articol este din ziarul „Adevărul” și se numește „Obama punctează în cursa pentru Casa Albă” din 18 octombrie 2012. Acest articol este amplsat pe a opta pagină a ziarului, la secțiunea INTERNAȚIONAL, aducând în prim – plan dezbaterele dintre Mitt Romney și Barack Obama. De asemenea, se pune accent și pe câștigul lui Obama.

Articolul conține elemente de informare în legătură cu confruntarea electorală televizată din statul New York. Lupta dintre cei doi a fost acerbă, Obama fiind criticat chiar de partidul său, dar reușind să se apere contra acestor atacuri. De asemenea, Mitt Romney, a răspuns prompt de fiecare dată fiecărui atac al contracandidatului. Confruntarea cea mai agresivă a fost cea pe teme economice, taxe, locuri de muncă și programul energetic. După opinia sondajelor, Barack Obama a fost câștigătorul.

Titlul este situat la începutul articolului și rezumă ceea ce este scris în text. Spre deosebire de articolul din ziarul „Scânteia”, acesta are un subtitlu „În urma celei de-a doua dezbateri televizate dintre Mitt Romney și Barack Obama, președintele în exercițiu a fost declarat câștigător. Ultima confruntare de luni, va fi crucială.” și patru intertiluri pentru a ușura lectura.

La fel ca și în articolul anterior, elementul inedit este imaginea cu cei doi candidați și soțiile lor, această fotografie având și o legendă, conținând o ușoară doză de ironie: „Barack Obama și Mitt Romney contează pe soții pentru atragerea electoratului feminin. Cele două au venit la confruntarea televizată îmbrăcate în roz.”

Fig. 2 – Articolul din ziarul „Adevărul” care prezintă dezbaterea dintre Barack Obama și Mitt Romney

Sursa: Ziarul „Adevărul” din data de 18. 10. 2012

Prin urmare, după analiza celor două articole, atât din perioada comunistă, cât și din perioada post-comunistă, putem observa că modul de scriere este diferit. În primul articol se pune accentul numai pe viața tovarășului Nicolae Ceaușescu, pe când în cel de-al doilea articol se pune accent pe mai multe elemente, cum ar fi: câștigarea postului electoral de către Barack Obama, dezbateră televizată, chiar și pe ironizarea vestimentațiilor celor două soții. De asemenea, putem observa că articolul din ziarul „Adevărul” este mai bine structurat cu ajutorul subtitlurilor și intertitlurilor, iar culorile nu lipsesc. Astfel, putem spune că după căderea regimului comunist, activitatea de jurnalist s-a schimbat și s-a dezvoltat, în special la nivelul de redactare al articolelor, jurnaliștii oferind informații mai amănunțite și detaliate.

5. Despre presa comunistă și post – comunistă – interviu

Brîndușa Armanca s-a născut în 1954 și este o ziaristă din Timișoara. În prezent predă jurnalistică la Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, iar în trecut a fost și profesoară universitară la Universitatea de Vest din Timișoara. De asemenea, în prezent este directoarea Institutului Cultural Român de la Budapesta. În plus a lucrat pentru mai multe ziare, precum: „Expres”, „Orient”, „Averea.

Brîndușa Armanca a fost directoarea studioului TVR Timișoara din anul 1997 până în 2003, membră a Comitetului Director al Societății Române de Televiziune. Din 2004 până în 2006 a fost Director coordonator editorial pentru Grupul de presă „Ziua”.

De-a lungul carierei, Brîndușa Armanca a publicat opt volume: „Televiziunea regională în România”, „Ghid de comunicare pentru jurnaliști și purtători de cuvânt”, „Mesajul lui Crypto. Comunicare, cod, metafora magică”, „Media Culpa”, „Idea recentă în mass – media. Frontieriștii”, „Învăță să învingi”, „Ora ireală”, și „Tablouri dintr-o expoziție”. De asemenea, aceasta a câștigat diverse premii, cum ar fi: „Premiul <<Diogene>> pentru jurnalism radio la Europa liberă”, „Premiul Asociației Presei Timișorene pentru organizarea TELEVEST”, „Premiul de excelență a Confederației Internaționale a Jurnaliștilor”, „Premiul <<Pro Amiciția>> al Asociației Ziariștilor Maghiari din România”, „Diploma de excelență a FJSC-Universitatea București pentru contribuția adusă la dezvoltarea învățământului de jurnalism și comunicare și a profesionalizării jurnalismului”, „Distincția culturală a Academiei Române”, etc. De asemenea, are peste 3000 de articole publicate în presă, sute de emisiuni și corespondențe radio și peste 300 de emisiuni TV.

În data 23.05.2018 am interviuat-o pe doamna Brîndușa Armanca, în legătură cu presa comunistă și post-comunistă din România, pentru a analiza ideile, percepțiile unei persoane care a trăit în acea perioadă și a lucrat în domeniul mass-media. Am ales această metodă de

cercetare calitativă, deoarece este o metodă eficientă de comunicare, urmărind un scop, acela de a afla cât mai multe detalii despre presa din acea perioadă și despre modificarea titlaturii ziarului „Scânteia”.

În acest interviu am încercat să abordez atât problemele mai generale, cât și situații particulare despre ziarul *Scânteia și Adevărul*.

Presa din perioada comunistă a fost o presă controlată și cenzurată. Prin control se înțelege faptul că exista un serviciu, adică un birou de cenzură, unde cenzorii de partid verificau toate articolele ce se publicau în ziare. Erau eliminate multe cuvinte, paragrafe care aduceau orice fel de aluzie despre familia Ceaușescu, chiar și fotografii. De asemenea, televiziunea din România transmitea rar emisiuni în direct, iar cetățenii erau obligați să își facă abonament pentru ziarul „Scînteia” sau „Scînteia Tineretului”, chiar dacă ei nu doreau acest lucru și foloseau ziarele cu alte scopuri.

Presa era caracterizată de legea nr.3, fiind definită „un instrument al difuzării doctrinei de partid care era doctrina Republicii Socialiste România, multilateral dezvoltată.” De asemenea, era nevoie de cenzură în perioada regimului comunist, deoarece Nicolae Ceaușescu își dorea să clădească o societate de acest gen, multilateral dezvoltată. Așadar, tovarășul, Nicolae Ceaușescu dorea să facă de toate (agricultură, să producă utilaje agricole, pantofi, etc). Pentru ca acest sistem să fie răspândit în toată țara, exista cenzura, care verifica fiecare lucru.

În următoarea parte a interviului, am aflat detalii despre cel mai remarcabil ziar din perioada regimului comunist. Astfel, „Scânteia” a fost cel mai important ziar, fanionul societății în acea vreme, deoarece pentru acest ziar scriau jurnaliști, care erau verificați de partid. În plus, ei redau toate dorințele lui Nicolae Ceaușescu.

În momentul în care ziarul și-au schimbat titlatura, jurnaliștii au început să scrie în cinstea democrației, astfel preluând patrimonial. Adică, tipografiile, redacțiile, locația ziarului au fost capturate de către unele grupuri din interiorul redacțiilor, care au urmărit transformarea lor. Așadar, datorită interviului voi da un exemplu: după ce ziarul „Scânteia” și-a schimbat numele în „Adevărul”, au apărut patroni la redacție, precum Bogdan Chireac, Cristian Tudor Popescu, Dumitru Tinu. Aceștia au preluat toate acțiunile ziarului.

Pentru a consulta părerea unui specialist în mass – media, o întrebare din cadrul interviului a fost despre fazele de modificare a modului de redactare a jurnaliștilor. Prin rumare, au existat mai multe etape în care modul de redactare a ziariștilor s-a schimbat. Prima etapă a durat până în 1995, unde jurnaliștii ofereau informații opiniate publicului. De asemenea între 1990 – 1995 s-au format diverse facultăți de jurnalism și câteva școli speciale pentru viitorii

ziariști. Ca exemple importante, doamna Brîndușa Armanca mi-a dat ca exemplu Școala BBC și Radio Europa Liberă. Aceste două școli au ajutat la pregătirea jurnaliștilor.

O altă etapă a fost între anii 1995 – 2003, moment în care au apărut și mai multe facultăți de jurnalism. În momentul crizei economice, din anul 2008, lucrurile s-au modificat, deoarece au apărut tehnologii noi. Cu ajutorul lor, viteza presei a fost influențată, dar din cauza crizei economice, presa din România a scăzut. Astfel, multe ziare au fost închise. De asemenea, în epoca modernă există multe televiziuni care se află în slujba patronilor, fiecare aparținând unui partid. De exemplu, România TV, B1 Tv, Antena 3, Antena 1, chiar și unele ziare, precum Evenimentul Zilei, DCNews. Însă, „Adevărul”, fosta „Scânteia” este unul dintre ziarurile care mai respectă etica profesională și decența ziaristică.

Spre finalul interviului, am vrut să îmi conturez o idee și despre cea mai bună perioadă a presei din România. Așadar, am aflat că din punct de vedere al interesului publicului, presa a avut cea mai bună perioadă după Revoluție, în 1990, iar din punct de vedere al calității, presa a avut o perioadă bună între anii 2000 – 2008, deoarece a apărut și investiția străină.

Din punctul meu de vedere, doamna Brîndușa Armanca a fost cea mai potrivită pentru acest interviu, datorită activității ei profesionale, care este esențială și a poziției ferme în legătură cu subiectul. Ținând cont că, este profesoară m-a făcut să înțeleg lucrurile, așa cum au fost ele, chiar dacă eu nu am trăit în aceea perioadă.

6. Chestionar privind opinia publică despre presa comunistă și post - comunistă

Interpretarea statistică

Pentru a determina care este impactul presei comuniste și post – comuniste din România asupra cititorilor, am ales ca și metodă de cercetare cantitativă, chestionarul. Consider că această metodă este una eficientă, rapidă și nu în ultimul rând, chestionarul este o metodă preferată de către public.

Chestionarul a fost creat cu scopul de a ilustra interesul publicului larg în legătură cu presa scrisă, atât din perioada regimului comunist, cât și și perioada post – comunistă.

Obiectivele mele au fost următoarele:

- Să descopăr în ce măsură societatea citește presa scrisă;
- Să observ care sunt cele mai citite ziare din această perioadă;
- Să descopăr care sunt rubricile cele mai citite;
- Să aflu ce părere are publicul larg în legătură cu presa comunistă și post – comunistă.

Primul filtru a fost legat de vârstă. Am primit răspunsuri de la 53 de respondenți, cu vârsta cuprinsă între 19 – 76 de ani. Media vârstei este de 25, 4 ani.

Primele două întrebări au fost de identificare.

Întrebarea nr. 1 Genul dumneavoastră?

Cu ajutorul acestor întrebări am dorit să aflu genul și ocupația respondenților. Astfel, 77, 4% au fost femei, iar 22,6% au fost bărbați.

Întrebarea nr. 2 Ce ocupație aveți?

Cea mai întâlnită ocupație a fost „elev/student” cu un procentaj de 75,5%, apoi a urmat alternativa „angajat/ă” cu un procentaj de 20,8%, iar pe același loc cu un procentaj de 1,9% se află „proprietar de afacere” și opțiunea „nu lucrez”.

Întrebarea nr. 3 „Citiți presa scrisă?”

La această întrebare a reieșit că 56,6% dintre respondenți citesc presa scrisă, iar ceilalți 43,4% nu o citesc.

Întrebarea nr. 4 „Referitor la presa scrisă, considerați că este:”

A patra întrebare este una de informare. Am aflat ce crede fiecare respondent în legătură cu rolul presei scrise.

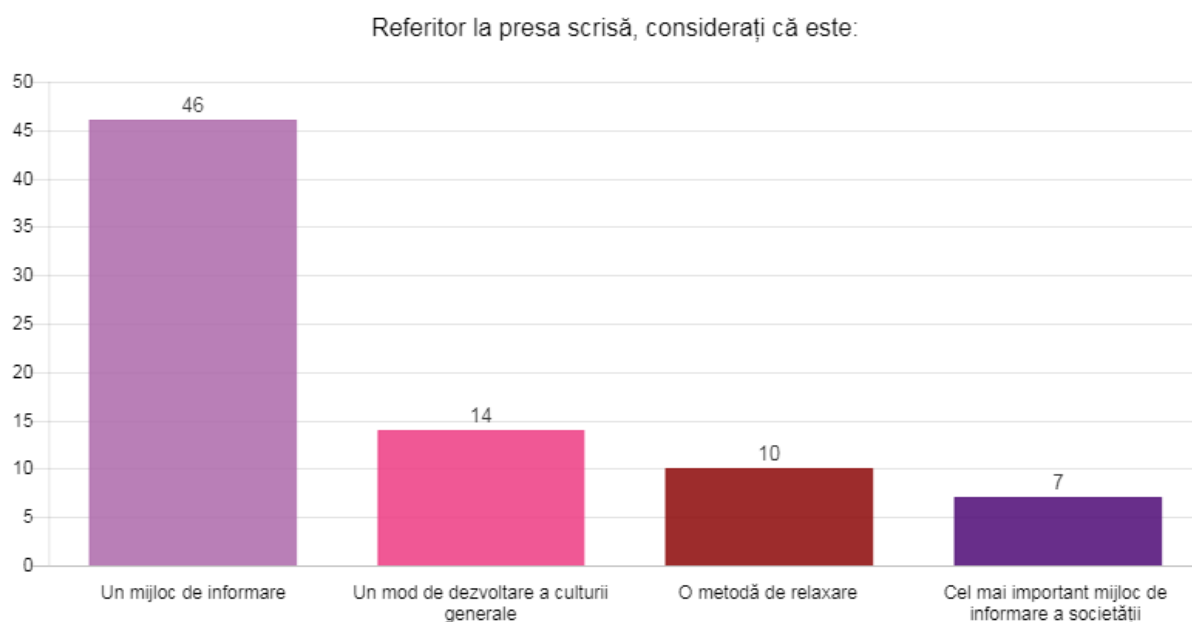

Fig. 3 – Rolul presei scrise pentru fiecare respondent

Sursa: Calcule proprii pe baza chestionarului

Întrebarea nr. 5 „Care sunt ziarele dumneavoastră preferate?”

La această întrebare am aflat care sunt ziarele preferate ale respondenților. Mulți dintre ei au răspuns că nu au un ziar preferat, iar ziarul preferat a fost „Adevărul”.

Întrebarea nr. 6 „Ați auzit de ziarul Scânteia?”

Rezultat la această întrebare este următorul: 43 dintre respondenți au auzit de acest ziar, iar ceilalți 10 nu.

Întrebarea nr. 7 „Cum apreciați următoarele cotidiene?”

La această întrebare respondenții au avut de apreciat ziarele „Adevărul” și „Scânteia”. Astfel, ziarul „Scânteia” nu a fost apreciat deloc de 21 de persoane (39,6%), apreciat puțin de 7 persoane (13,2%), apreciat mediu de 22 de persoane (41,5%), apreciat mult de 3 persoane (5,7%), iar apreciat foarte mult de 0 persoane (0%). Pe de altă parte, ziarul „Adevărul” nu a fost apreciat deloc de 10 persoane (18,9%), apreciat puțin de 9 persoane (17%), apreciat mediu de 20 de persoane (37,7%), apreciat mult de 11 persoane (20,8%), apreciat foarte mult de 3 persoane (5,7%).

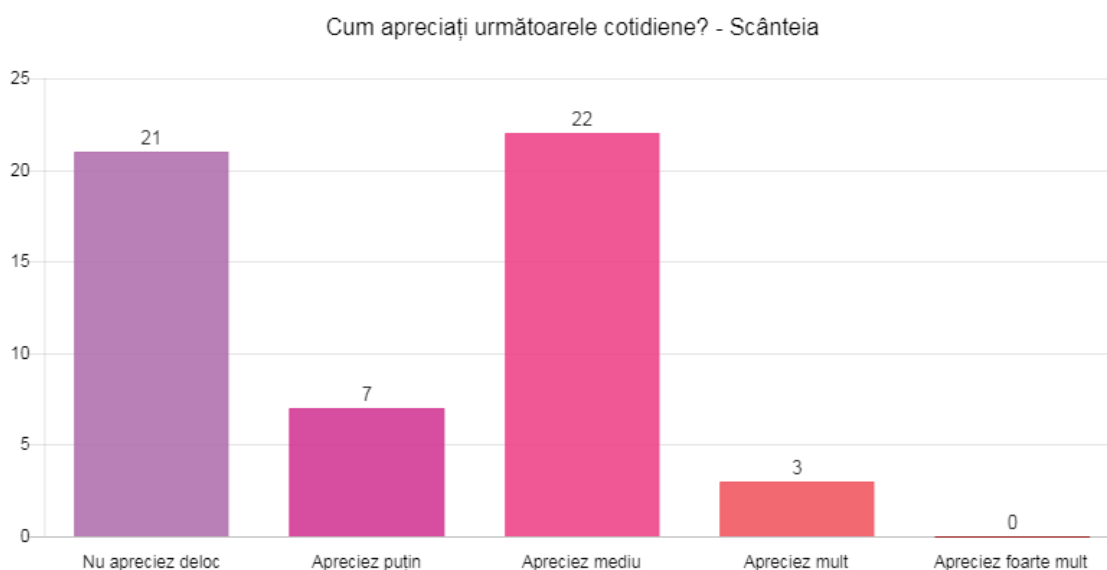

Fig. 4 – Ponderea aprecierii ziarului „Scânteia”

Sursa: Calcule proprii pe baza chestionarului

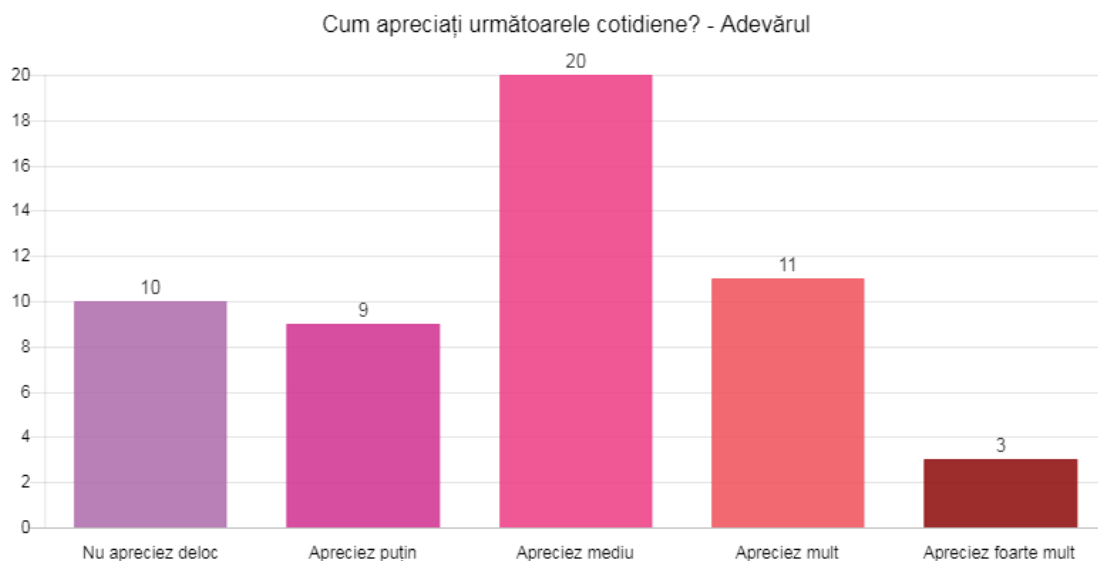

Fig. 5 – Ponderea aprecierii ziarului „Adevărul”

Sursa: Calcule proprii pe baza chestionarului

Întrebarea nr. 8 „Care dintre următoarele rubrici le citiți în mod obișnuit?”

La această întrebare răspunsul cu cel mai mare procent a fost „Știri internaționale” (21,5%), urmat de rubrica „Cultură” (20,8%).

Întrebarea nr. 9 „În opinia dumneavoastră presa comunistă a însemnat pentru România:”

Cu ajutorul acestei întrebări am aflat că 31 de persoane (58,5%) consideră că presa comunistă a însemnat un lucru rău pentru România, 12 persoane (22,6%) cred că nu a însemnat nimic, iar 10 persoane (18,9%) consideră că a însemnat un lucru bun.

Întrebarea nr. 10 „De ce credeți acest lucru?”

Această întrebare a fost una deschisă, unde fiecare respondent și-a spus părerea. Mai mult de jumătate (32 de persoane) susțin că în aceea perioadă se publicau numai adevăruri mascate, a îngădit libertatea de exprimare, a dezinformat opinia publică, se ascundeau lucruri, exista cenzura și propaganda.

Întrebarea nr. 11 „Presa postcomunistă are un rol de:”

La această întrebare 32 de respondenți (34,8%) au răspuns că are un rol de informare, 13 (14,1%) cred că are un rol de schimbare a societății, 31 (33,7%) consideră că are un rol de manipulare, 8 (8,7%) de conducere a populației, iar alții 8 (8,7%) de îndoctrinare a societății.

Întrebarea nr. 12 „Credeți că după căderea regimului comunist, presa din România s-a schimbat?”

47 (88,7%) dintre respondenți au răspuns DA, iar ceilalți 6 (11,3%) au răspuns NU.

Întrebarea nr. 13 „ Dacă ați răspuns DA, în ce fel sistemul mass – media s-a schimbat, iar dacă ați răspuns NU, de ce considerați asta?”

La această întrebare, respondenții au avut posibilitatea să își susțină părerea în legătură cu răspunsul de la întrebarea nr. 12.

32 de respondenți au considerat că mass-media s-a schimbat deoarece presa are dreptul la libera exprimare, a dispărut cenzura, are un rol de informare și a furniza adevărul așa cum este, pentru că au apărut jurnaliști care nu au fost influențați de presa din perioada comunistă, iar ceilalți 21 de respondenți consideră că încă există cenzură, presa manipulează societatea, nu există o schimbare pozitivă.

Interpretarea calitativă

Chestionarul aplicat publicului larg este alcătuit în 13 întrebări distribuite în așa fel încât să dea informații atât despre opiniile respondenților, cât și despre operațiunile lor reale vizavi de tema aleasă. Astfel, am formulat 11 întrebări închise, cu variante de răspuns, iar celelalte 2 întrebări au fost deschise, oferind posibilitatea respondenților de a-și afirma propria idee, părere.

Pentru a avea o imagine mai limpede asupra informațiilor deja colectate, respondenților li s-a cerut să își exprime părerea despre presa comunistă și schimbarea mass – media după căderea regimului comunist. Majoritatea respondenților au răspuns că mass – media din România s-a schimbat după căderea comunismului, așa cum erau și așteptările mele. Din 53 de răspunsuri, doar trei respondenți nu au răspuns la întrebare deschisă nr. 10, iar la întrebarea nr. 13 au ales să nu răspundă cinci respondenți, ceea ce arată o lipsă alarmantă de cunoaștere și înțelegere corectă a subiectului.

Dintre cei care au răspuns că presa din perioada comunistă a însemnat un lucru rău pentru România, la întrebare nr. 10 și-au susținut părerea. Așadar, am reținut următoarele răspunsuri:

- „Deoarece ascundea realitatea din România de la acea vreme.”
- „Nu consider că era un mijloc de informare, ci mai degrabă unul de manipulare, dat fiind faptul că presa acționa în conformitate cu ideologia partidului, asta însemnând că era sub controlul total al acestuia și că informația publicată prezenta evenimentele într-o manieră favorabilă partidului.”
- „Cred că presa comunistă a fost un lucru rău pentru popor, pentru că foarte multe informații pe care le scria jurnalistul, iar cenzorul nu era de acord cu ele erau sterse, efectiv, și lăsate spații goale în acele locuri, iar pe lângă această acțiune, regimul comunist era ridicat în slăvi. Chiar dacă jurnalistul nu credea, neapărat, ce scrie, el era obligat să facă asta, dar oarecum o făcea și de frică.”
- „Pentru că în România comunistă, presa avea menirea de a ascunde adevărul despre ceea ce se întâmpla de fapt în țară, încerca să mascheze realitatea.”

Astfel, putem observa că cei care au considerat că presa din perioada comunistă a însemnat un lucru rău pentru România au dat răspunsuri semnificative, au avut tangență cu subiectul propus. Însă cei care au răspuns că presa comunistă a însemnat un lucru bun pentru țara noastră nu au fost în temă cu subiectul. Putem observa răspunsurile lor care nu au nicio legătură cu răspunsul ales.

- „A menținut interesul oamenilor și a reușit să îi înveselească.”
- „În timpul comunismului presa scria în ziare ce vroia Ceaușescu să știe publicul.”
- „Se scriau lucruri adevărate, iar oamenii erau informați corect.”

Datorită acestor răspunsuri, pot afirma că respondenții arată că au cunoștințe sumare, superficiale sau chiar eronate în legătura cu presa comunistă și post – comunistă.

Concluzii

Prin această lucrare mi-am propus să fac un rezumat asupra presei comuniste și post-comuniste și să demonstrez schimbările produse în ziarul „Adevărul”, fosta „Scînteia”.

Studiul de caz prezentat aduce în prim plan principalele metode de cercetare (calitativă și cantitativă), cu ajutorul cărora am reușit să demonstrez ceea ce mi-am propus de la început, adică să arăt schimbările produse prin trecerea ziarului „Scînteia” la „Adevărul”. De asemenea, am demonstrat faptul că aceste ziare sunt total diferite, jurnaliștii schimbându-și modul de redactare al articolelor după căderea regimului comunist, abordând subiecte diverse. Majoritatea ziaristilor din acea vreme nu aveau nicio experiență în domeniu. Însă, din anul 1990, profesia de jurnalist a cunoscut o creștere semnificativă. Cu siguranță, am aflat și opinia publicului larg în legătură cu presa comunistă și post-comunistă.

Pentru a demonstra aceste lucruri, am plecat de la premisa că această noutate ar putea aduce o înțelegere mai eficientă și mai ușoară către societatea din România a celor două perioade a presei.

Cea mai importantă concluzie la care am ajuns este că ziarul „Scînteia” a fost fanionul regimului comunist și că au existat multe schimbări asupra modului de redactare a jurnaliștilor. Atenția societății ar trebui să se îndrepte spre trecutul presei, deoarece în modul acesta își vor da seama prin ce a trecut comunitatea și cei care profesau în acest domeniu. Astfel, vor putea să îmbunătățească sistemul mass – media.

Consider că, această experiență mi-a fost de mare ajutor pentru viitorul meu, deoarece domeniul jurnalismului și al comunicării este una dintre cele mai importante pasiuni ale mele. De asemenea, diversitatea și curiozitatea pe care această temă mi-a stârnit-o, m-a ajutat să duc la bun sfârșit această lucrare.

Închei această lucrare cu speranța că cei care o vor citi să înțeleagă că presa din România a fost și va fi într-o continuă schimbare și că este foarte important să ne cunoaștem atât trecutul cât și prezentul.

Bibliografie

1. Brucan, Silviu, *De la capitalism la socialism și retur. O biografie între două revoluții*, Editura Nemira, București, 1998
2. Gheboianu, Matei, *1989-1992. Presa liberă!? Presa în România post – comunistă*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014
3. Șercan, Emilia, *Cultul secretului. Mecanismele cenzurii în presa comunistă*, Editura Polirom, Iași, 2015

Webografie

1. http://adevarul.ro/cultura/istorie/confesiunile-sorin-toma-redactor-sef-mai-mare-ziar-romaniei-cea-mai-intunecata-epoca-presei-1_5130d5a100f5182b85b9ec39/index.html
2. <https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/generatia-revolutiei/generatia-revolutiei-pe-22-decembrie-1989-scanteia-apare-cu-doua-numere-opuse-ca-viziune-171061>